जनहित याचिका क्रमांक १७३/२०१० डॉ.महेश बेडेकर विरुध्द महाराष्ट्र शासन व इतर (ध्वनी प्रदूषण नियंत्रणासाठी संनित्रण समिती स्थापन करण्याबाबत)

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग
शासन परिपत्रक क्र. डिआयएस ०९१०/प्र.क्र.४३४ (भाग-२)/विशा १ ब
शहीद भगतसिंग चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २८ फेब्रुवारी, २०१७.

वाचा :-

१. शासन परिपत्रक, गृह विभाग क्र.डिआयएस ०९१०/प्र.क्र.४३४/विशा १ ब, दिनांक ०६.०७.२०१५, १४.०७.२०१५, २८.०७.२०१५.
२. मा.उच्च न्यायालयाने जनहित याचिका क्र.१७३/२०१० संदर्भात दिनांक १३.०३.२०१५, २४.०६.२०१५ तसेच १०,११,१२ व १६.८.२०१६ रोजी दिलेले आदेश.

प्रस्तावाना :-

राज्यात साजरे करण्यात येत असलेले विविध सण, उत्सव व कार्यक्रमामुळे होत असलेल्या ध्वनीप्रदूषणामुळे नागरिकांच्या आरोग्यावर होणाऱ्या अनिष्ट परिणामांना आळा घालण्यासाठी ध्वनी प्रदूषण नियंत्रण नियम २००० व पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ लागू करण्यात आलेले आहेत. सदर नियमांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याकरीता मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे जनहित याचिका क्र.१७३/२०१० डॉ.महेश बेडेकर विरुध्द महाराष्ट्र शासन व इतर दाखल करण्यात आलेली आहे. याचिकेवरील सुनावणी दरम्यान मा.न्यायालयाने दिनांक १०,११,१२ व १६.०८.२०१६ रोजी सविस्तर आदेश दिलेले आहेत. त्या अनुषंगाने शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या परिपत्रकाद्वारे राज्यातील सर्व पोलीस घटक प्रमुखांना मार्गदर्शक सूचना व आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत.

तथापि, सदर याचिकेसंदर्भात मा.उच्च न्यायालयात झालेल्या सुनावणीमध्ये सदर मार्गदर्शक सूचनांची अंमलबजावणी यंत्रणेकडून सुयोग्यरित्या होत नसल्याचे शासनाच्या व मा.उच्च न्यायालयाच्या निदर्शनास आले आहे.

त्या अनुषंगाने, मा. उच्च न्यायालयाच्या निर्देशांप्रमाणे ध्वनीप्रदूषण नियंत्रणाबाबतची कार्यवाही अधिक प्रभावीपणे होण्यासाठी संनियंत्रण समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती :-

परिपत्रक :-

जनहित याचिका क्र.१७३/२०१० या संदर्भात मा उच्च न्यायालयाने दिनांक १३.०३.२०१५, २४.०६.२०१५ व दिनांक १०,११,१२ व १६.०८.२०१६ रोजी दिलेल्या आदेशानुसार ध्वनी प्रदूषणासंदर्भात प्रभावी अंमलबजावणी करण्याकरिता शासनाने वर नमूद परिपत्रकाद्वारे कार्यवाहीच्या सूचना दिलेल्या आहेत. ध्वनी प्रदूषणाकरिता पोलीस निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यास प्रभारी अधिकारी म्हणून प्राधिकृत करणे, सार्वजनिक उत्सव वा सणांच्या दरम्यान

आयोजकांना वा मंडळांस परवानगी देणे, ध्वनीप्रदूषणाबाबत कोणाकडे तक्रार करावयाची याबाबतची माहिती उदा. अधिकाऱ्यांचे नांव, नियंत्रण कक्ष दूरध्वनी, टोल फ्री क्रमांक, मोबाईल क्रमांक, ई मेल आयडी इ.बाबतची कार्यवाही तसेच सदर केलेल्या कार्यवाहीस पुरेशा प्रमाणात प्रसिध्दी देण्याबाबतची कार्यवाही अधिक प्रभावीपणे होण्यासाठी तसेच ध्वनी प्रदूषणासंदर्भात पाळावयाच्या नियमांबाबत संपूर्ण राज्यात एकसूत्रीपणा येण्यासाठी सर्व पोलीस आयुक्त व पोलीस अधिक्षक यांनी खालीलप्रमाणे ध्वनी प्रदूषण संनियंत्रण समिती तात्काळ गठीत करण्याचे आदेश देण्यात येत आहेत :-

संनियत्रण समितीची (Monitoring Committee) संरचना

अ) मुंबई, पुणे, ठाणे, नवी मुंबई व नागपूर आयुक्तालयाकरिता :-

१.सह पोलीस आयुक्त- (मुंबई पोलीस आयुक्तालयाकरिता सह पो.आयुक्त (का.व.सु.)	अध्यक्ष
२.पोलीस उपायुक्त (प्रत्येक परिमंडळनिहाय)	सदस्य
३.प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	सदस्य

ब) अमरावती, सोलापूर, नाशिक, औरंगाबाद, लोहमार्ग मुंबई आयुक्तालयाकरिता :-

१.पोलीस आयुक्त	अध्यक्ष
२.पोलीस उपायुक्त (प्रत्येक परिमंडळनिहाय)	सदस्य
३. प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	सदस्य

क) सर्व जिल्हयांकरिता :-

१.अपर पोलीस अधिक्षक	अध्यक्ष
२.पोलीस उप अधिक्षक (गृह)	सदस्य
३. प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ	सदस्य

उपरोक्त प्रमाणे गठित करण्यात आलेल्या संनियंत्रण समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहील :-

१. ध्वनी प्रदूषण उल्लंघनाबाबत सामान्य नागरिकांच्या १०० नंबर वर, व्हॉटस् ॲपवर, दूरध्वनीवरुन अथवा ई मेलद्वारे आलेल्या सर्व तक्रारी पोलीस ठाण्यामध्ये संबंधित नोंदवहीमध्ये नोंदविल्या जातात किंवा कसे याची शाहनिशा करावी.

२. प्राप्त तक्रारीची दखल घेऊन उपलब्ध ध्वनीमापक यंत्राद्वारे (Noise Level Meter) पोलीस ठाण्यांकडून तपासणी करण्यात येते अथवा नाही याबाबत खात्री करण्यात यावी.

३. प्राप्त तक्रारीमध्ये तथ्य आढळून आल्यास, तसेच ध्वनी प्रदूषण व इतर बाबींचा भंग झाल्याचे आढळून आल्यास, ध्वनीप्रदूषण (नियंत्रण व नियमन) नियम २००० व पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ कलम १५ व १९ अन्वये सर्व संबंधितांवर प्राधिकृत करण्यात आलेल्या पोलीस अधिकारी यांचेमार्फत कारवाई करुन घेण्यात यावी.

४. प्राप्त तक्रारींमध्ये तथ्य आढळून आल्यास तसेच ध्वनीप्रदूषण व इतर बाबींचे भंग झाल्याचे आढळून आल्यानंतर देखील ध्वनीप्रदूषण (नियंत्रण व नियमन) नियम २००० व पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ अन्वये गुन्हा नोंदविण्याबाबतची कार्यवाही केली नसल्याचे निदर्शनास आल्यास, संनियंत्रण समितीने संबंधित पोलीस अधिकाऱ्यावर कार्यवाही करण्याबाबतचा प्रस्ताव संबंधित पोलीस आयुक्त किंवा पोलीस अधिक्षक यांचेकडे सादर करावा.

५. लिखित परवानगीशिवाय कोणीही इसम अथवा/संस्थांकडून लाऊडस्पीकर किंवा पी ए सिस्टीमचा वापर करण्यात येतो अथवा नाही याबाबतची खात्री पोलीस ठाणे प्रभारी अधिकारी यांनी करावी म्हणून त्यांना सूचना दयाव्यात.

६. तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर घटनास्थळी वापरात असलेले ध्वनीक्षेपक/ डीजे/ वाद्यवृंद/ साऊंड सिस्टिम इ.साधनांचा वापर करण्यास संबंधित आयोजक वा व्यक्तीने आवश्यक ती परवानगी घेतली आहे अथवा नाही याबाबत पडताळणी करावी. ध्वनीक्षेपकासंबंधात विहित परवानगी घेतली असली तरीही तसेच जनतेकडून तक्रार आली नसतानासुध्दा संबंधित पोलीस ठाणे प्रभारी अधिकारी यांनी त्या ठिकाणी जाऊन ध्वनीमापन यंत्राद्वारे तपासणी करुन ध्वनीप्रदूषण झाले किंवा नाही याची तपासणी करावी. अशा ठिकाणी ध्वनीप्रदूषण व इतर बाबींचा भंग झाल्याचे आढळून आल्यास ध्वनीप्रदूषण (नियंत्रण व नियमन) नियम २००० व पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ अन्वये सर्व संबंधितांवर गुन्हे नोंदविण्याबाबतची कार्यवाही करण्याबाबतच्या सूचना सर्व प्रभारी पोलीस अधिकारी यांना देण्यात याव्यात.

७. ध्वनीप्रदूषण नियमाचे उल्लंघन झाल्याची पोलीस ठाण्यास तक्रार प्राप्त होताच संबंधित पोलीस अंमलदार/बीट अंमलदार तात्काळ घटनास्थळी भेट देऊन ध्वनीकंपन क्षमता मोजणारे यंत्रामार्फत आवाजाची तीव्रता तपासून पुढील कायदेशीर कारवाई करतात अथवा नाही याबाबी वेळोवेळी तपासण्यात याव्यात.

८. दिवसा/रात्री केव्हाही लाऊडस्पिकर किंवा पी ए सिस्टिम विनापरवाना सुरु असल्याचे आढळून आल्यास ध्वनीप्रदूषण (नियमन व नियंत्रण) नियम २००० व पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ मधील तरतूदीनुसार कारवाई करण्यात यावी. दिलेले परवाने संबंधित पोलीस ठाण्यांकडून रद्द करण्यात यावेत.

९. ध्वनीप्रदूषण नियमाची अंमलबजावणी करण्याकरीता प्राधिकृत अधिकारी म्हणून नियुक्त केलेल्या पोलीस ठाणे प्रभारी अधिकारी यांची नांवे, पदनाम, कार्यालयीन संपूर्ण पत्ता, दूरध्वनी क्र.ई मेल आयडी, इ.बाबतची माहिती स्थानिक वर्तमानपत्रे, स्थानिक केबल नेटवर्क ऑपरेटर्स व इतर प्रसार माध्यमातून त्याबाबत प्रसिध्दी देण्यात यावी.

१०.सदरहू प्रकरणी मा उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशांची तसेच याबाबत शासनाने व पोलीस महासंचालक कार्यालयाने वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशांची / सूचनांची योग्यप्रकारे अंमलबजावणी होत आहे किंवा नाही याची सर्वस्वी जबाबदारी ही संनियंत्रण समितीची राहील.

११.पोलीस आयुक्तालयात/जिल्हयात स्थापन करण्यात येणाऱ्या संनियंत्रण समितीवरील अधिकारी/सदस्यांची नावे व पदनामे व दूरध्वनी क्रमांक इ.बाबतची माहिती शासनास कळविण्यात यावी.

सदर शासन परिपत्रक पर्यावरण विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१७०२२८१५४२३२६०२९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

Vijay D Patil

Digitally signed by Vijay D Patil
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Home, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=5254aa09c72b0eb445f264826ab10bb42793fc26e3838113296e7ff812051f6f, cn=Vijay D Patil
Date: 2017.02.28 15:45:24 +05'30'

(विजय पाटील)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. सर्व मा.मंत्री /मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
४. महाराष्ट्रातील सर्व मा.संसद सदस्य
५. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा
७. सर्व मा. विधानपरिषद / विधानसभा सदस्य
८. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
९. सर्व अपर मुख्य सचिव /प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन विभाग
१०.अध्यक्ष, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
११.पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१२.महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१३.प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
१४.पोलीस आयुक्त (सर्व)
१५.परिक्षेत्रीय विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सर्व)
१६.जिल्हाधिकारी तथा जिल्हादंडाधिकारी (सर्व)
१७.जिल्हा पोलीस अधिक्षक (सर्व)
१८. सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१९.गृह विभाग/ विशा १ ब
२०.निवड नस्ती.